

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Ұлттық құндылықтар - тәрбиенің түп қазығы

ЖАРИЯЛАНДЫ 27.03.2025	ТІРЕК СӨЗДЕР ана тілі, балабақша, патриотизм, рухани мұра, салт-дәстүр, тәрбие, ұлттық құндылықтар, ұлттық ойындар, халықтық педагогика	СІЛТЕМЕ https://bilimger.kz/177237/
--------------------------	---	--

Шонаева Гулжансара Жомартовна

Алматы облысы Қарасай ауданы «Ерке-Нұр» бөбекжай балабақшасы
Тәрбиеші

Аннотация Бұл мақалада ұлттық құндылықтардың мектепке дейінгі жастағы балаларды тәрбиелеудегі маңызы қарастырылады. Қазақ халқының салт-дәстүрлері мен рухани мұрасын балабақша қабырғасынан бастап балаларға үйрету – олардың ұлттық болмысын қалыптастыруда үлкен рөл атқарады. Тәрбиешілердің міндеті – ұрпақ санасына ұлттық құндылықтарды сіңіріп, олардың бойында отансүйгіштік қасиеттерді дамыту. Мақалада ұлттық тәрбие негіздерінің басты аспектілері сараланып, оның жас ұрпақ тәрбиесіндегі маңыздылығы талданады. Сондай-ақ, ұлттық құндылықтарды балабақша бағдарламасына енгізу жолдары, оларды тәрбие үдерісіне тиімді пайдалану әдістері қарастырылады.

Кілт сөздер: ұлттық құндылықтар, тәрбие, балабақша, салт-дәстүр, рухани мұра, патриотизм, халықтық педагогика, ұлттық ойындар, ана тілі.

Кіріспе Қазақ халқы ғасырлар бойы қалыптастырған салт-дәстүрлері мен рухани құндылықтары арқылы ұрпағын тәрбиелеп келеді. Бүгінгі таңда мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде ұлттық тәрбие беру өзекті мәселе болып отыр. Өйткені, жас ұрпақты ұлттық сана-сезім мен рухани құндылықтар негізінде тәрбиелеу олардың болашақта елін

сүйетін, дәстүрін құрметтейтін азамат болып өсуіне ықпал етеді. Сондықтан, балабақшадағы тәрбиенің негізі ретінде ұлттық құндылықтарды енгізу маңызды.

Ұлттық құндылықтар - рухани тәрбие негізі Ұлттық құндылықтар – халықтың ғасырлар бойы қалыптасқан рухани, мәдени мұрасы. Оған тіл, дін, салт-дәстүр, әдет-ғұрып, ұлттық ойындар мен өнер түрлері жатады. Балабақша жасындағы балалардың бойына осындай құндылықтарды сіңіру оларды жан-жақты дамыған тұлға ретінде қалыптастыруға ықпал етеді. Қазақтың халықтық педагогикасында бала тәрбиесіне ерекше көңіл бөлінген. Сондықтан, ұлттық құндылықтар арқылы тәрбие беру – олардың адамгершілік қасиеттерін дамытудағы маңызды құрал. Сонымен қатар, ұлттық мәдениет пен рухани мұраны игеру балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға да әсер етеді.

Тіл мен мәдениеттің бала тәрбиесіндегі орны Тіл – ұлттың жаны. Ана тілінде сөйлеп, өз мәдениетін терең түсінген бала ғана ұлттық болмысын сақтай алады. Балабақшада қазақ тілінде ертегілер оқып, мақал-мәтелдер жаттатқызу, ұлттық ойындар ойнату арқылы балалардың ұлттық санасын қалыптастыруға болады. Сонымен қатар, ұлттық ән-күйді тыңдату, дәстүрлі музыкалық аспаптармен таныстыру олардың рухани дамуына оң ықпал етеді. Осылайша, бала өзінің тілі мен мәдениетін құрметтеуді үйренеді. Тіл арқылы ұлттық құндылықтарды бала санасына берік орнықтыруға болады, сондықтан балабақша бағдарламасында қазақ тіліне басымдық берілуі қажет.

Салт-дәстүр мен әдет-ғұрыптың тәрбиедегі рөлі Қазақ халқының салт-дәстүрлері тәрбиенің маңызды бөлігі болып саналады. Балаларға бата беру, қонақ күту мәдениеті, ұлттық мерекелердің маңыздылығы туралы айту олардың рухани байлығын арттырады. Балабақшада «Тұсаукесер», «Бесікке салу», «Ат қою» сияқты дәстүрлерді сахналау арқылы балалардың қазақ халқының салт-дәстүрлеріне қызығушылығын оятуға болады. Осындай шаралар ұлттық тәрбиенің негізін қалауға септігін тигізеді. Әдет-ғұрыптар арқылы балалар бойында үлкенге құрмет, кішіге ізет, ата-анаға мейірімділік секілді құндылықтарды

дамытуға болады.

Ұлттық ойындар - тәрбиенің ажырамас бөлігі Балалардың ой-өрісін дамытуда ұлттық ойындардың орны ерекше. «Асық ойыны», «Тоғызқұмалақ», «Ақ серек, көк серек» сияқты ойындар арқылы баланың логикалық ойлау қабілеті мен ептілігі дамиды. Сондай-ақ, бұл ойындар балаларды бір-бірімен қарым-қатынас жасауға, ұйымшыл болуға үйретеді. Ұлттық ойындарды балабақшада жиі қолдану арқылы балалардың өз мәдениетіне деген қызығушылығын арттыруға болады. Сонымен қатар, ұлттық ойындар балалардың дене тәрбиесіне де оң ықпалын тигізеді, оларды шапшаңдыққа, мергендікке, төзімділікке баулиды.

Қорытынды Ұлттық құндылықтарды мектепке дейінгі жастағы балаларға үйрету – болашақ ұрпақтың ұлттық рухани мұрасын сақтап, дамытуына негіз болады. Балабақша тәрбиешілері балаларға ұлттық мәдениетті сіңіруде маңызды рөл атқарады. Халқымыздың салт-дәстүрлері мен рухани құндылықтарын бала тәрбиесіне енгізу арқылы ғана нағыз елжанды, білімді, мәдениетті азаматтарды тәрбиелей аламыз. Сондықтан, ұлттық құндылықтарды балабақша тәрбиесінің негізі ретінде қарастыру – бүгінгі қоғамның маңызды міндеттерінің бірі. Ұлттық тәрбиені бала санасына сіңіру арқылы ғана болашақ ұрпақты рухани бай, мәдениеті жоғары тұлға ретінде қалыптастыра аламыз. Тәрбиешілер ұлттық мұраны жас ұрпаққа жеткізуші басты тұлғалар болғандықтан, олардың біліктілігін арттыруға да ерекше көңіл бөлу қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Әбілова З. О. «Халық педагогикасы». – Алматы: Рауан, 1997.
2. Қалиева Қ., Наурызбай Ж. «Ұлттық тәрбие негіздері». – Алматы: Білім, 2013.
3. Төлеубекова Р.К. «Бала тәрбиесіндегі халық дәстүрлері». – Алматы: Білім, 1994.
4. Сейітқалиева А.Б. «Қазақтың әдет-ғұрыптары мен салт-дәстүрлері». – Астана: Фолиант, 2017.

5. Мұқанов С. «Қазақ қауымы». – Алматы: Санат, 1995.
6. Жарықбаев Қ. «Халықтық тәрбие және тұлға қалыптастыру». – Алматы: Дарын, 2002.
7. Оразбекова К. «Иман және инабат». – Алматы: Рауан, 2001.
8. Құнанбаев А. «Қара сөздер». – Алматы: Жазушы, 1992.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.